

Butlletí **11**
núm.

*Descobreix
la història
del nostre poble*

PARIETES
centre d'estudis locals

*Porta d'accés a la fàbrica insòlita.
L'obra Pop de Parets*

*Parets del Vallès
Desembre 2013*

WWW.PARIETES.COM

Editat per: Centre d'Estudis Locals PARIETES

Número d'inscripció: 31584/1

Data d'inscripció: 31/01/2006

Redactors: Carles Font, Maria Gorina, Rosa Martí
Conill, Carlos Toribio Gómez, Antoni i
Josep Puig, Joan Volart Bellavista

Repàs del text: Carlos Toribio

Logotip: Lluís Miras

Composició i Muntatge: IdeesVisuals

Adreça de contacte: parietes@gmail.com

Dipòsit legal: B-13229-2008

ISSN: 2013-1763

Impressió: OpalTech

Amb el suport de:

**Ajuntament de
Parets del Vallès**

- *Editorial*
- *L'obra Pop de Parets: “La fàbrica insòlita” per Carlos Toribio Gómez*
- *El primer mestre de Parets. Miquel Castañeda Selva. Per Maria Gorina Esteve*
- *El gran llegat religiós i cultural del senyor Josep Feliu i Prats a Montserrat per Antoni i Josep Puig Serra*
- *Manifest d'acomiadament de Mossèn Jaume Urgell*
- *Acte d'homenatge al mestre Jornada*
- *Entrevista a Jaume Anfruns. El teatre de la Postguerra a Parets per Joan Volart*
- *Centenari del naixement del senyor Esteve Petit per Núria Trias Llongueras*
- *Poesies Esteve Petit*
- *Ressenya del llibre “La revolució de 1936 a Granollers” per Carles Font Cladellas*

“*La decoració pictòrica*”

*La millor obra realitzada pels
artistes Arranz Bravo
i Bartolozzi*

El patrimoni cultural, tal com indica la UNESCO (Organització de les Nacions Unides per a l'educació, la ciència i la cultura), és l'herència cultural pròpia del passat d'una comunitat amb la qual aquesta, viu en l'actualitat i que transmet a les generacions presents i futures. Parets del Vallès, com a municipi amb més de mil cent anys d'història posseeix un ric i important patrimoni arquitectònic amb molts segles de diferència un dels altres.

Per patrimoni arquitectònic es pot entendre un edifici, un conjunt d'edificis o les ruïnes d'un edifici, que amb el pas del temps, han adquirit un valor major a l'originalment assignat i que va molt més allà de l'encàrrec original. Aquest valor, pot ser cultural o emocional, físic o intangible, històric o tècnic.

Possiblement, en aquest patrimoni arquitectònic que podem contemplar al municipi, sobresurt com icones principals el temple neoromànic de l'església de Sant Esteve, encara amb elements originals d'època romànica, la Torre de Cellers, casa fortificada del segle XVI i catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional, o la Torre de Malla, actualment d'època gòtica, però documentada ja del segle X.

Però no hem de viatjar als segles del romànic o del gòtic, sinó que del segle XX posseïm diferents elements arquitectònics amb una entitat

d'importància considerable, com la Pèrgola de la Plaça de la Vila, obra d'Enric Miralles i Carme Pinós, el centre cultural de Can Rajoler, realitzat per l'arquitecte Josep M. Botey, però sobretot, sobresurt la decoració pop que van realitzar i pintar en la dècada dels setanta els artistes Arranz Bravo i Bartolozzi per l'antiga fàbrica Tipel que actualment es pot contemplar al polígon industrial sector Mollet.

És un edifici amb unes característiques que el fan diferent a la resta, no tans sols al municipi, sinó que es tracta d'un dels pocs edificis amb pintura d'aquest tipus del territori estatal. A més, al seu moment, la premsa anglesa, la més especialitzada i important en aquest àmbit, la va considerar com la pintura pop en un edifici, i la crítica del sector, la crítica d'art, estan d'acord en considerar i dir que aquesta decoració de l'antiga factoria Tipel de Parets és la millor realitzada mai per la parella d'artistes. Per tant, en les pròximes pàgines farem un recorregut per l'història, per l'art, per la decoració pictòrica i pop d'aquest edifici tan singular que el fa diferent dintre de Parets del Vallès.

Aprofitem l'avinentsa per convidar-vos a col·laborar en la nostra i vostra revista. Qui vulgui fer la seva aportació pot contactar amb nosaltres a parietes@gmail.com, visitar la nostra web, www.parietes.com, o seguir-nos pel nostre compte de twitter.

Parets del Vallès, com a vila, posseeix un important i ric patrimoni arquitectònic que va des dels segles del romànic i les seves masies, passant per un edifici enigmàtic com la Torre de Cellers (únic catalogat com a Bé cultural d'interès nacional), arribant al segle XX amb dos construccions d'importància: la pèrgola de la Plaça de la Vila d'Enric Miralles i Carme Pinós al 1986, i sobretot l'edifici que tractarem al llarg de les següents línies: la Fàbrica de pells Tipel que van realitzar els artistes plàstics Eduard Arranz Bravo i Rafael Bartolozzi; un exemple de primera qualitat d'arquitectura pop, poc utilitzat al territori espanyol, i que per diferents qüestions no el tractem amb l'importància que té dintre del nostre municipi. Posteriorment, amb detall tractarem els diferents aspectes que fan d'aquest edifici

un lloc enigmàtic i diferent dintre de l'història de l'arquitectura, però que sobresurt per la concepció que tenien els dos artistes, per l'il·lusió que va posar el seu propietari i per damunt de tot, per la decoració pictòrica que van utilitzar, i per tant, estem davant d'un dels pocs exemples que uneix arquitectura i pintura en un mateix edifici.

A l'Arxiu municipal de Parets es conserva l'expedient per a llicència d'obres instat per José Prenafeta Ricart per a la realització de les obres de construcció de la planta del magatzem. Però sobretot resulta important el document de llicència per a l'exercici d'activitats qualificades com a

molestes, insalubres o perilloses. Aquest, de l'any 1969, incoat per Isidor Prenafeta Pastor, conseller-delegat de *Tipel*, trobem la memòria tècnica de la fàbrica que va perfecte per entendre abans de parlar d'art, de com era a la segona meitat del segle XX una fàbrica de pells.

Aquesta memòria tècnica s'ocupa de descriure les instal·lacions de l'empresa *Tipel*. El primer punt que tracta és la descripció de l'edifici industrial. L'activitat d'aquesta empresa es trobarà instal·lada en un edifici industrial d'una sola planta, amb un annex per col·locar el despatx de dues plantes. La superfície total ocupada serà de 4.650 metres quadrats (la nau industrial serà de 4.000 i les oficines 650). Posteriorment, trobem la relació de la maquinària utilitzada, com ara dues màquines per obrir pells en brut, tres màquines per tallar caps i cues de pell, diferents molinets, màquines per descarnar pell (com ara la pell fina), una centrifugadora amb caldera, una altre per escórrer, a més d'una màquina per tallar llana en humit, i varies per planxar i abrillantar. Finalment, tres màquines per cosir pell i una caldera de vapor de deu metres quadrats.

El següent punt d'aquesta memòria tècnica, és el personal que formarà part de l'activitat de l'empresa:

- 1 directiu
- 2 tècnics
- 4 administratius
- 33 obres

Finalment, trobem la part del procés de fabricació, molt interessant per veure com era el dia a dia d'una empresa d'aquest sector. Es compon de les següents fases: remullar, descarni, rentat, piquel, curtició, blanqueig, greixatge, assecat, estovat, desgreixatge, planxat i acabat. Posteriorment entra el cicle de curtició que trigarà entre set i vuit dies. Finalment, entra en escena una altre vegada el desgreixatge, l'escorregut, el tint i l'aclarit i l'escorregut final.

Amb el pas dels anys, aquesta empresa de pells *Tipel*, que destacava pels seus finalitzats, es va convertir en una de les tres principals de l'estat espanyol, ja que ofería un ampli ventall de pe-

2. Porta d'accés a la fàbrica

ces de pell i napa, i fins i tot va arribar a ser el primer exportador de pells adobades d'Espanya. L'empresa es va fundar l'any 1966 per la figura d'Isidor Prenafeta i la seva família, entre els quals destacava el seu cosí Lluís Prenafeta, que més endavant arribaria a convertir-se en secretari de la Presidència de la Generalitat durant la presidència de Jordi Pujol.

Serà en la dècada dels vuitanta, i més concretament en 1988 quan l'empresa arriba a la cúspide, al seu moment més àlgid i de màxima esplendor, ja que exportava el 70% de la seva producció i

facturava a prop de nou mil milions de pessetes l'any. Amb la sortida de la política de Prenafeta, l'any 1990, va començar el declivi de l'empresa. El tancament de la factoria de Parets serà l'any

1992 després de la denúncia d'abocaments a la riera del Tenes de cianur contaminant, que porta a diferents dirigents de la marca *Tipel* a judici. Aquests asseguren que no es podria fer front als costos econòmics que suposava el compliment de les exigències ecològiques, per tant, en aquest punt era del tot inviable que la fàbrica funcionés com s'havia fet amb anterioritat.

Després de la fallida de *Tipel*, al juny de 1998, Caixa de Catalunya ven per tres-cents milions de pessetes la fàbrica a *Zedis*, propietat de la família Hernández Palay, fabricants de suports per la publicitat.

De totes aquestes dades, noms, empreses, anys, sobresurt una figura per damunt de la resta, i aquesta és el senyor Isidor Prenafeta. El seu pare tenia un petit negoci de pells, un negoci que hauríem de catalogar com individual, ja que no era ni tan sols familiar. El pare d'Isidor va deixar i permetre que el seu fill emprengués estudis de pintura i se submergís en la plena dedicació a l'art. Una vegada realitza i torna del servei militar, d'acord amb el seu pare, decideix entrar de ple en el negoci de les pells. Amb Isidor al capdavant, es va passar d'un simple comerç individual a passar a la manipulació i al tracte de les pells. En aquests moments, Isidor Prenafeta, ja posseïa més de dos-cents quadres de la parella Arranz Bravo i Bartolozzi.

És aquí on introduïm el nom dels dos artistes, ja que en aquests anys, l'artista barceloní i l'artista nascut a Pamplona (Bartolozzi) havien finalitzat els seus estudis acadèmics i seguien amb la seva plena dedicació a l'art. Al ritme que pujava el negoci de les pells augmentava el ritme de la vida dels dos artistes. Enrere quedava l'època que el senyor Prenafeta, el senyor Arranz, el senyor Bartolozzi i la senyora d'Arranz van estudiar per a pintor en la mateixa escola i en la mateixa època. Isidor és aquí quan decideix construir una nova fàbrica, i poc li va costar decidir que l'edifici anés pintat pels seus amics i proveïdors de la seva col·lecció. Tot aquest entramat li va sortir de dintre i és així com sorgeix la idea de la popularment coneguda com a *"Fàbrica de l'autopista"*.

El reconegut crític d'art català, Alexandre Cirici, descrivia el cas de la Fàbrica *Tipel* de la següent manera: *"Quan viatgem per l'autopista de Granollers tenim l'alegria de veure, prop de Parets, la divertida fàbrica Tipel, a mà esquerra, pintada per encàrrec d'Isidor Prenafeta, amb fúria, amb alegria i amb ironia per Arranz Bravo i Bartolozzi. No solament pintada, sinó amb interessants gags d'arquitectura lúdica, com la xemeneia tova, que puja i baixa, el fumetto que surt*

de la façana o el ramat d'ovelles de plàstic sobre el prat de gespa que envolta la façana”.

Aquest conglomerat de pintura conjuminat amb arquitectura orgànica, tal com s'ha dit anteriorment va ser obra dels artistes Arranz Bravo i Bartolozzi. No entrarem a tractar per separat la trajectòria artística dels dos artistes ni tampoc a tractar les desavinences que van tenir en un moment donat i que van trencar el binomi artístic, ja que la producció artística dels dos pintors va ser enorme. D'ells, a més de la pintura i el dibuix que és el que més sobresurt, estan a més, l'obra gràfica, els cartells, els objectes pintats, els edificis plens de pintura, les escultures, i fins i tot una obra teatral i una novel·la. A més van realitzar actes diversos amb pocs vestigis conservats com les festes que realitzaven en els seus domicilis de Vallvidrera, l'exposició del Col·legi d'arquitectes o el “*happening*” de Granollers (a mode de recordatori, Granollers a inicis dels 70 es troba en el epicentre de l'art i comença a estar de moda, a més és una de les ciutats principals de Catalunya per contemplar l'art conceptual de l'època, amb noms d'artistes com Vicenç Viaplana, Paco Merino, Xavier Vilageliu o Jordi Benito).

Arranz i Bartolozzi van fer una labor durant aquests anys en veritat incansable. Aquest tàndem, treballant de manera conjunta, van potenciar les seves facultats, ja que tota aquesta obra es trobava en constant i estret contacte, el que permet un cíclic canvi d'impressions i crítica i, quant al resultat, major coherència del conjunt.

La Fàbrica *Tipel*, la fàbrica de l'Autopista, la fàbrica insòlita, és l'obra que ha donat més popula-

3. Xemeneies policromades amb formes orgàniques

ritat a aquests artistes i sobretot la decoració que van utilitzar i que posteriorment s'analitzarà l'any 1971 (encara que hi hauran dues fases més de decoració pictòrica). Ens trobem davant de més de dos mil metres quadrats de façanes decorades, davant d'un joc extravagant i multicolor, un joc, a més, col·lectiu, constant i insòlit; un joc artístic despullat de la funció decorativa del mural o de la pedagògica intencionalitat de la pintura romànica. La fàbrica per tant és una inesperada i radiant diversió cromàtica.

Arranz Bravo i Bartolozzi anaven i venien de Vallvidrera a Parets cada dia, amb el cotxe de Prenafeta. Menjaven, com feien molts altres artistes i personalitats de la zona, a la “*Fonda Europa*” de Granollers. Pujaven a la bastida molt d'hora per començar a pintar, i van obtenir una molt bona col·laboració amb la resta de personal.

Quan s'entra en el terreny de l'anàlisi iconogràfic de la decoració emprada, sorprèn, per damunt de tot que ens trobem davant d'una fàbrica, i dona una primera impressió que es tracta d'una gran

barraca de fira o d'una casa de sorpreses de parc d'atraccions. Tot menys una fàbrica. En aquesta decoració es van alternant formes abstractes, de tendència organicista, de filiació mironiana, amb amables bosquets petits, amb arbres molt bé acolorits. Aquests arbres, fan referència al paisatge que hi havia als voltants dels anys setanta. Veiem que es tracta d'una rèplica conscientment burlesca (el concepte burlesc té un gran pes en aquesta obra), i al mateix temps carinyosa, com una mena de senyal que res s'ha perdut en el camí de la Naturallesa en l'art.

L'execució de l'obra de la decoració de la fàbrica va trigar cinc mesos, i la façana principal de l'edifici fa quaranta metres de llarg per dotze d'alt. En les parts superiors de la fàbrica trobem les diferents xemeneies pintades simplement, no corpòries, en una zona tota ella dibuixada de manera molt geomètrica. En les altres parets, com grans tubs pintats, que fan recordar a conductes industrials i formes orgàniques (com ara podrien ser els intestins, que en realitat tenen una gran funció treballadora i productiva), trobem enormes cucs, com a rèplica de l'organisme humà, de l'organisme de l'indústria.

Els fons, en general, són de color rosa i morat. El rosa, que podríem catalogar com a color molt poc emprat pels artistes, aquí li dona un toc di-

ferent, en mig del paisatge, com si fos un gran pastís de maduixa i que era ofert al que circulava per l'autopista. En canvi, el color moradenc emprat a la part dreta si s'observa de manera frontal, podríem buscar una explicació més mística. En la façana principal hi ha una forma que recorre l'edifici, des de la part inferior dreta fins a la superior central, que a més remata l'edifici, sobresortint bastant per la part de dalt. Podria semblar una llengua, però entrariem en el camp de les suposicions artístiques, ara bé, podria ser la llengua de benvinguda totalment expressiva. Aquesta estranya forma, es troba salpicada de manxes de colors, sobre un fons blanc.

La porta d'accés a l'edifici, una caixa cúbica, s'avança per a rebre al visitant, per a engolir-li, no sigui que s'escapi i es perdi l'espectacle de l'interior. Aquest interior, on els treballadors portaven a terme la seva feina amb la pell, també estava decorat; tot estava pintat. Les màquines dels operaris es trobaven policromades, encara que

4. Zona esquerra de la façana

per aquestes van utilitzar unes tonalitats més suaus i menys extensió de les formes lineals, amb la finalitat d'integrar la decoració en el múltiple detallisme dels mateixos artefactes i dels molts objectes i moviments circumdants. En les parets penjaven quadres. A més, van realitzar una sala d'exposicions, de diversos pintors, junt a les oficines, per realitzar un contacte continu artísticament parlant entre obres i visitants de la fàbrica, i així no es limitava a la visió estàtica d'una sola obra, sinó que la curiositat i informació es renovi constantment.

Finalment, queda per tractar d'aquesta primera fase decorativa, l'entrada, on van col·locar diferents xais, molts semblants als utilitzats en els pessebres de nadal, amb quatre simples portes de ferro, totalment rectes, i un cos totalment rudimentari, encara que a tamany natural. Era una sublim manera de rebre al visitant, i diem, en passat, ja que aquests xais ja no es troben al seu lloc originari, sinó dispersats per diferents personalitats.

Per tant, la Fàbrica Tipel es tracta d'un edifici on radica el significat en la lluita entre Art versus avorriment. Arranz Bravo i Bartolozzi així parla-

ven del tema: *“volíem combatre aquesta espècie d'avorriment dels edificis, trencar amb tanta monotonía, precisament allà on l'home passa la majoria de temps. Es diu que s'ha de salvar el paisatge, crear museus o jardins. Però, perquè no començar amb la pròpia morada, el lloc de treball?” En qualsevol cas, no sapiguem fins a quin punt la nostra intenció és plenament realitzada”.*

Un dels problemes que van sorgir, i que tota gran obra que surt de lo comú ha tingut, va ser per part de la Direcció General de Carreteres que considerava un perill aquestes pintures per als conductors de vehicles de l'autopista. Un 2 d'abril de 1971, el Ministeri d'obres Públiques del règim del general Franco, la Direcció General de Carreteres i Camins veïnals, la Jefatura provincial de Carreteres, va comunicar a Tintorerías Ibéricas S.A., que “Autopistas, Concesionaria Española”, havia formulat denúncia a través de la Delegació del Govern en autopistes. La denúncia original explicava: *“...Dicha construcción se ha pintado en la fachada de cara a la autopista con diferentes colores combinados que dan como resultado una especie de cuadro modernista, que por ser tal (...) luminoso y llamativo se cree que podría*

5. Ampliació de l'any 1988

afectar a la seguridad de la circulación (...), el cartel de referencia además también puede ser peligroso para la circulación (...) se le ordena la inmediata retirada del mismo”.

Gairebé vint anys després de portar a terme la seva òpera prima, Arranz Bravo i Bartolozzi tornaven a ser un “binomi” al 1988 i col·locar-se davant dels murs de la “Fàbrica de l'Autopista” per decorar i pintar dues noves naus de la factoria Tipel. Encara que aquest tàndem ja no era el mateix, ja no vivien els dos a Vallvidrera, ja no anaven a menjar a la “Fonda Europa” de manera conjunta, sinó que treballaven i creaven de manera individualitzada, un com Eduard Arranz Bravo, i l'altre com Rafael Bartolozzi. Això sí, aquesta tornada a Parets torna a ser gràcies a la mateixa figura del passat, l'incansable Isidor Prenafeta. Els dos artistes, es van repartir les zones en què treballar. Arranz es va quedar una nau construïda en la part frontal de l'edifici, i Bartolozzi una altra una mica més gran a la part interior. Segons van dir al moment *“ho vam tirar a sorts, i a mi – assegurava Bartolozzi- em va tocar aquesta part”*.

La zona antiga, el frontal que pot vislumbrar-se des de l'autopista, i en el qual es va centrar la polèmica suscitada entre la Concessionària d'Autopistes i el promotor de l'obra, es va tornar a repintar reproduint exactament les formes que es van donar al 1971.

És veritat que treballaven de manera separada els dos artistes, però és difícil fer una comparació entre l'abans i el després, les velles naus pintades al 1971 i les realitzades al 1988. Si alguna cosa s'aprecia a primera vista és la relaxació dels colors emprats pels dos pintors, aspecte aquest potser més apreciable en el cas d'Arranz i que el mateix va atribuir al fet que *“el treball per separat és més relaxat també”*.

Aquesta obra arquitectònica pictòrica no tot és una bassa d'oli, la dècada dels noranta va fer

molt dany, i a més en l'actualitat sorgeixen diferents problemes, alguns d'ells relacionats amb la fallida de l'empresa vinculada a la figura d'Isidor Prenafeta, uns altres són relacionats amb la catalogació que s'ha de donar i que tant s'ha parlat entre les parts competents, també hi ha el cost econòmic que sorgeix de la conservació, però abans d'escriure d'això, tractarem una crítica interna que se li pot donar a nivell artístic, i que diversos crítics ho han comentat i tractat. Aquesta crítica va relacionada en no intentar arribar a una adequació, ja que la “Fàbrica Tipel” l'hem de veure com un gran quadre sobre un bastiment, tot enmig del paisatge. La segona, que tampoc existeix lligam entre la funció de l'edifici i la seva cobertura artística. Ara bé, Arranz Bravo i Bartolozzi volien tallar amb tota la tradició antiga de l'arquitectura vinculada a la puresa de la façana, ja que el que volien era la reconquesta dels elements populars, de l'alegria de la revetlla festiva incrustats al centre del món laboral, tot conjuntat amb l'element principal de l'ironia.

A més, l'antiga fàbrica de pells, actualment en mans d'una altra empresa i amb molts metres quadrat sense ús, té dos problemes importants. El primer d'ells és quina catalogació ha de tenir aquest edifici, ja que des de 2011 està catalogat com un dels trenta-quatre béns culturals d'interès local que va entrar dintre del Pla Especial de Protecció del Patrimoni de la localitat. Aquesta protecció podria ser total si finalment es declara com un Bé Cultural d'Interès Nacional, BIC, així tindria la màxima protecció que marca la llei per la conservació per les generacions futures. El segon, és la seva conservació i el cost econòmic que té aquestes pintures. Aquestes parets policromades poden arribar a ser conflictives ja que no és un edifici protegit amb un color neutre en la façana, sinó d'un material industrial i multicolor, això fa que el seu manteniment sigui complicat, per tant les intervencions esporàdiques són continues, i es dona èmfasi al tema de l'humitat. Per tant, realitzar una actuació global, pujaria una quantitat

important a nivell econòmic.

Altres decoracions d'Arranz Bravo i Bartolozzi

Parlar del tàndem artístic d'Arranz i Bartolozzi, molts crítics i historiadors l'associen amb aquesta decoració pop que van fer a Parets, i que la premsa anglesa del moment la va definir com la major obra de pop del món, però van realitzar algunes més, ja que en la dècada dels 70 van portar a terme altres projectes que conjuntaven pintura i arquitectura. Com s'ha dit anteriorment, tant l'un com l'altre, sempre van sentir la curiositat d'experimentar fora de la superfície que delimita el bastidor. Al 1973, a Palma Nova van pintar tres mil metres quadrats en un hotel, seguint la línia de paret, però amb la novetat de l'introducció d'un *trompe l'oeil*, a més de la plasmació d'escenes que feien referència a la funció interior de les habitacions (banys, habitacions).

Al 1978, van acceptar la proposta més difícil i possiblement la menys vistosa de totes les creacions. Aquest encàrrec consistia en pintar un mural de grans dimensions en la façana de l'edifici barcelonès que havia acollit el Centre Internacional de la Fotografia. El resultat consistia en una sèrie de retrats de grups, policromats en gris, negre i blanc, acompanyat de grans taques de color vermell. Sortien un total de setanta-vuit fotògrafs de tot el món, començant pel primer, Nicéphore Niépce, fins a Gisele Freund, sense oblidar el grup català: Colita, Maspons, Miserachs o Català Roca. En l'actualitat, acull la societat Coral La Barcarola, enmig de la rambla del Raval.

Finalment, van realitzar la casa de Cela, i aquí van col·locar de manera estratègica personatges enigmàtics, una sèrie de corbes amb

un punt exòtic, la poltrona de la Real, al·lusió a l'hedonisme del paisatge costaner i el de la terra endins, a més d'una gran utilització dels elements naturals (finestres, cantonades) per introduir diferents elements entre irònics i burlescos.

Conclusió

Contemplar una estona en l'actualitat aquesta obra d'art total, és realitzar una visió amb una certa ironia: una evident i notòria ironització sobre si mateixa, que per extensió s'incrusta en la idea general del joc, campeja per la totalitat de la pintura. Els dos artistes a més han fugit dels punts principals de la seu museística, posant l'accent, això sí, en la seva reiterada posició de l'art com a convulsió multitudinària.

Tal com van dir ells dos al seu moment, "*Hem fet una pintura inconformista, de rebuig enfront del món que ens envolta, que sigui tan contrària a les repressions polítiques i socials com a psicològiques i familiars. Si estem d'acord en què cal canviar les estructures, comencem canviant tots, des de la nostra vida fins al nostre treball. La pintura només es justificarà si col·labora a l'obertura imaginativa que necessita la societat*".

Estic del tot segur que el visitant diguem innocent, que no va a comprar ni vendre gens, no sortirà defraudat. no sé si arribarà a divertir-se tant com es van divertir els creadors durant la realització de l'obra, però sí és segur que li aportarà una experiència absolutament nova, totalment diferent a la visió que podem tenir en l'actualitat de la pintura.

Carlos Toribio i Gómez

Historiador de l'art i gestor cultural

Arxius consultats

Arxiu Municipal de Parets del Vallès

El primer mestre de Parets

Miquel Castañeda Selva

“Era un migdia assolellat d'hivern quan, davant la porta de l'ajuntament, va parar un carro tirat per un cavall. Un jove va baixar tot fent un salt i després de mirar els voltants, la plaça i el carrer Major, va guardar la flassada i es va espolsar bé. Havia matinat per arribar a l'hora convinguda. Camins plens de pols, rieres i rierols separaven la Roca de Parets. Era l'any 1856 i aquell noi havia de ser el primer mestre de nens de l'escola pública.

Al davant, arrepenjats a la paret de l'establiment de can Joan (1), un parell de pagesos estaven prenent aiguardent i van observar atentament aquell noi.

Qui deu ser aquest jove que entra a l'ajuntament? -es van preguntar unes dones carregades amb covells de roba. En un poble petit les notícies s'escampen com l'aigua i aviat el veïnat n'anirà ple”.

Parets, el 1856, era un poble molt petit. El nombre d'habitants no arribava a 1.000. Era, com molts d'altres, un poble en que no hi havia cap escola pública ni cap mestre. Per aprendre a llegir i a escriure calia anar a una escola d'una població veïna més gran o assistir a classes amb un mestre particular, fet que només podien permetre's les famílies més acomodades. Degut a aquest fet, la gran majoria dels paretans no sabien ni llegir ni escriure. És sorprenent observar com, en algun dels papers oficials d'aquesta època que es guarden a l'arxiu municipal, alguns regidors havien tingut dificultats per escriure la seva firma.

La Constitució de 1812 va considerar l'ensenyament com un dret per a tothom. Però es va haver d'esperar la caiguda de l'Antic Règim per començar a teixir un sistema educatiu que hauria de ser, a la llarga, universal. Aquest procés es va iniciar el 1834 amb els diferents governs liberals.

Una de les primeres lleis sobre educació aprovades obligava als pobles de més de 100 famílies

(cap a 500 habitants) a tenir una escola elemental de nens en el seu municipi. La discriminació estava en l'ensenyament a les nenes: només s'aconsellava en aquells municipis que tinguessin prou recursos i únicament era obligatori en pobles de més de 1.200 famílies.

L'any 1855, la Junta Superior de Instrucció Primària, organisme depenent de la Diputació Provincial dedicat a la tutela de l'ensenyament, va ordenar la creació d'una escola elemental de nens a Parets.

El mes de gener de 1856, el consistori de Parets, amb el seu alcalde Martí Banús Riera i la Comisió Superior de Instrucció Primària, van nomenar mestre interí al jove Miquel Castañeda Selva. El 3 d'abril va obtenir la plaça de mestre en propietat.

No tots els paretans veien la necessitat de tenir un mestre al poble. Algun regidor fins i tot s'hi va negar al·legant que no tenia fills i no volia pagar impostos per un servei que no havia d'utilitzar. L'Ajuntament havia de tenir pressupostada una partida dedicada a ensenyament i això no es veia sempre amb bons ulls.

Els diferents governs del segle XIX anaven aprovant una sèrie de lleis sobre l'obligatorietat de l'educació dels 6 als 9 anys, però l'Estat no es feia càrrec de les despeses que ocasionava tenir una escola: el sou del mestre, el material, el lloguer de l'espai educatiu i de l'habitació per viure el docent... Tot anava a càrrec de les arques municipals encara que les famílies dels nens pagaven una petita part. L'escola només era gratuïta per als que no podien.

Per escola s'entenia qualsevol indret, propietat de l'Ajuntament o de lloguer, apte per acollir als alumnes. El primer local que va fer d'escola, amb habitació per al mestre, estava en un espai propietat de l'Ajuntament. Faltaven encara més de set dècades perquè a Parets es construís el primer edifici escolar (2).

La llei més coneguda sobre educació en el segle XIX va ser la Llei d'Instrucció Pública de 1857, coneguda com a llei Moyano, resultat d'un compendi de les lleis anteriors. La novetat d'aquesta era que establia l'obligatorietat de l'ensenyament públic per a tothom: nens i nenes.

Els pobles amb més de 100 famílies (cap a 500 habitants) havien de responsabilitzar-se de tenir una escola per a les nenes. Aquest va ser un pas important, encara que amb matisos, per a la instrucció uniforme de nens i nenes.

El 1858, el govern va fer públic un llistat de pobles que reunien aquesta condició i Parets era un d'ells. Va ser a partir de llavors que les nenes van haver de ser escolaritzades (3).

L'analfabetisme era molt alt en aquella època. Si observem el cens d'habitants de Parets del 1860, veurem que de 979 habitants que tenia el poble, només sabien llegir i escriure 145. Les dones s'enduien la pitjor part del repartiment de la instrucció pública. Les que sabien de lletra es reduïen a 6.

Una de les queixes dels inspectors que anaven a visitar les escoles del poble en aquesta època, juntament amb la Junta Local d'Ensenyament (4), era la baixa assistència d'alumnes. S'havia de convèncer i fer pedagogia als pares de la importància de saber llegir, escriure i tenir uns coneixements bàsics de cultura general.

Parets era un poble agrícola en que els nens i les nenes ajudaven als pares a fer les feines del camp. En èpoques de recol·lecció, per exemple, l'assistència dels alumnes a classe era molt baixa.

A això s'hi va afegir la posada en marxa, el 1880, de la fàbrica la Linera que oferia feina a nenes en edat escolar. Aquest fet afavoria la significativa absència de nenes a l'aula.

A més, les condicions higièniques dels locals escolars eren molt precàries. Les diferents ins-

peccions que es feien regularment en donaven fe. L'alumnat havia de patir pudors i falta de ventilació, sobretot en el local de les nenes.

Tot i l'absentisme, les aules estaven sovint sobreocupades. Els mestres havien d'ensenyar, sempre en locals separats per sexes, a nens o a nenes, d'edats diferents, amb un únic cicle continuat, i amb una ràtio d'alumnes per classe molt alta.

ESCUOLA NORMAL SUPERIOR
DE BARCELONA.

Expediente de *Miquel Castañeda y Selva* natural de *Barcelona* en la provincia de *Cataluña* de edad *25* años. Ha solicitado cursar en el Establecimiento en clase de alumno *maestro*, a cuyo objeto ha sido examinado y aprobado en las materias de Instrucción primaria elemental, y presentado todos los documentos de Reglamento.

PRIMER AÑO DE ESTUDIOS. De 1857 a 1858.

Calidad	Algebra	Geometría	Gramática	Latín	Observaciones
<i>Buena</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	

SEGUNDO AÑO DE ESTUDIOS. De 1858 a 1859.

Calidad	Algebra	Geometría	Gramática	Latín	Observaciones
<i>Buena</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	

TERCER AÑO DE ESTUDIOS. De 1859 a 1860.

Calidad	Algebra	Geometría	Gramática	Latín	Observaciones
<i>Buena</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	<i>Regular</i>	

Nota: Este alumno se matriculó al 15 de mayo de 1858 a 1859 y se retiró por enfermar en 4 de junio.

1. Expedient de Miquel Castañeda Selva (Escuela Normal Superior) AUB)

Qui era Miquel Castañeda

Miquel Castañeda Selva va néixer a Barcelona el 6 de maig de 1831 (5) i va ser batejat un dia després a la parròquia de Sant Just i Pastor. La família era originària de Sant Vicenç dels Horts i,

2. Recreació d'un aula de l'època

temps després, es va traslladar a la Roca del Vallès. Els seus pares, Miquel i Marianna, regentaven una botiga al número 8 del carrer Montesión de la mateixa població. Tenia un germà menor, en Joaquim, que seguiria els mateixos estudis de mestre.

El 1851, en Miquel, amb vint anys, va començar a cursar els estudis de magisteri a l'Escola Normal de Barcelona. Durant un temps ja s'havia entrenat fent d'ajudant del mestre de la Roca.

Segons l'expedient acadèmic, el gener de 1856, quan cursava el tercer i últim curs, es va posar

malalt i va haver de deixar els estudis. Sense haver acabat la carrera de magisteri, aquell mateix any, es va posar a fer de mestre de nens a Parets.

L'1 d'octubre de 1857, quan feia un any i mig que exercia de mestre al poble, en Miquel va cessar del càrrec. Mentrestant, es va fer càrrec de l'escola el mestre interí Albert Barral Baixas, natural d'Igualada. Durant aquest temps, en Miquel es va matricular de l'últim curs de magisteri per poder aconseguir-ne finalment la titulació, que va obtenir el 1858, ja amb 27 anys.

En el cens de 1860, constava que hi havia dos

mestres de nens al poble, en Miquel i l'Albert, però no s'hi mencionava qui dels dos era el titular i qui exercia d'ensenyant. El que sí està clar és que Miquel Castañeda va tornar a Parets per a viure-hi molts anys més.

Encara que en el cens de 1871 hi constava que en Miquel era mestre de professió, des de feia dos anys hi havia una altra persona que feia aquesta feina al poble. Es deia Pere Rubí i va marxar aquell mateix any.

S'ha d'arribar a l'1 de gener de 1872, per retrobar el mestre Castañeda en l'exercici de les seves funcions, segons documents que es guarden a l'Arxiu de la Diputació.

El 17 de febrer de 1875 va ser nomenat mestre en propietat pel rectorat i en va prendre possessió l'11 de març.

Durant aquests darrers anys, en Miquel va conèixer Dominga Martí (6). Ella havia estat nomenada el març de 1869 mestra de l'escola de nenes de Parets. Es van casar i, el 1870, va néixer el seu primer fill, Miquel i, el 1881, el segon, Joaquim. En diferents etapes de la seva estada a Parets, van viure al carrer Barcelona, al carrer Major i, també, al carrer de Sant Antoni.

El 1898, ja amb 67 anys, en Miquel es va posar malalt. El va substituir el mestre interí Francesc d'A. Abad Moltó. Però no va ser fins l'abril de 1899 que el primer mestre de Parets es va jubilar. En el padró d'habitants de l'any següent, el 1900, ja no hi consta ni ell ni la seva família, cosa que fa pensar que devien marxar de Parets.

Un mestre amb més d'un ofici

Desconeixem quina va ser la feina immediata d'en Miquel quan va retornar a Parets amb el títol de mestre. El que sí que sembla és que era un home espavilat.

L'any 1860, poc temps després del seu retorn, va llogar un local on va començar a destil·lar aiguardent. L'aiguardent era una beguda alcohòlica que s'obtenia de la destil·lació del vi. Per aquest procés era necessari un alambí, aparell que en Miquel tenia en el seu establiment del carrer Barcelona. Els seus clients segurament devien ser els pagesos de la zona.

A Catalunya, durant molt de temps, l'aiguardent va ser una beguda molt popular, abundant i que s'exportava a l'estranger. A finals del segle XIX, Parets era un poble on la vinya ocupava una extensió de 187 hectàrees, prop d'un 22 per cent del terme municipal. El 1890, s'hi van produir 2.630 litres de vi. Per tant, la producció vinícola era important i, en conseqüència, l'aiguardent també tenia un paper destacat.

Al poble hi havia diferents establiments on es servien licors i aiguardents. Eren el que avui en dia anomenaríem bars. Els homes anaven a aquests locals a esbargir-se, a beure, a jugar a cartes i també al billar. L'aiguardent devia ser la beguda espirituosa més corrent (veure nota 1).

A Parets, segons la documentació, en Miquel era l'únic aiguardenter. Va utilitzar l'alambí durant una dècada i es va donar de baixa d'aquesta activitat el 1870.

A més de fer aiguardent, el mestre va treballar per l'administració municipal. El 1889, en dies de festa, va fer de cobrador d'impostos i, el 1892, es va dedicar a prendre mides dels nois que havien de fer el servei militar, una activitat que es coneixia com la de "tallador".

Tornant al magisteri, una de les lleis aprovades sobre educació en aquell segle introduïa la necessitat de donar classes als adults. Era una manera que no es perdés el que s'havia après a l'escola i també d'ensenyar als que eren analfabets.

A partir de 1880, amb la posada en marxa de

la fàbrica tèxtil la Linera, era necessari, per a moltes de les feines de la fàbrica, que els treballadors sabessin comptar, llegir i escriure. En Miquel va donar classes nocturnes i entre el seu alumnat hi havia treballadors de la fàbrica, ja que l'amo de la Linera li pagava els seus serveis de docent.

Va “passar més gana que un mestre d'escola”

Aquesta dita tan popular, li esqueia del tot a Miquel Castañeda i també a la seva dona, Dominga.

L'Ajuntament de Parets va estar força anys amb problemes financers i amb disputes internes. Aquest fet va repercutir, entre altres coses, en l'endarreriment del cobrament dels sous dels mestres. Les dificultats econòmiques que van arribar a patir, han quedat reflectides en alguns documents.

Aquestes eren les quantitats que l'Ajuntament va acabar devent a en Miquel i a la Dominga durant un temps (7):

Miquel:

468'72 ptes de sou de l'01.01.1872 fins a 30.09.1872 (9 mesos)

483'42 ptes de 21 mesos de material

En total: 952'14 ptes

Dominga:

520'80 ptes de sou de l'01.07.1871 fins a 30.09.1872 (15 mesos)

181'44 ptes de 21 mesos de material

En total: 702'24 ptes

3. Cartell d'història natural

La desesperació de la parella els va dur a presentar una queixa a la Junta Provincial de Instrucció Pública pels mesos de sou i altres despeses que l'Ajuntament els devia. La Junta es va dirigir a un organisme superior, la secció de Foment, per solucionar el problema. Aquesta secció va dictaminar que el consistori s'havia de fer càrrec del deute en poc temps, però l'ajuntament no ho va complir.

La situació del matrimoni va arribar a ser tan difícil que en Miquel va demanar abandonar l'escola per buscar-se una altra feina. Probablement a conseqüència d'aquesta decisió, el consistori s'ho va repensar i va decidir pagar 625 pesetes a compte del deute. Segurament aquesta vegada no va ser l'única en que el matrimoni va patir endarreriments de sou.

A aquestes penalitats, s'hi havia d'afegir que la seva dona, la Dominga, sempre va cobrar un terç menys que el marit. És un exemple de la desigualtat salarial entre un mestre de nens i una mestra de nenes per fer la mateixa feina.

La precarietat econòmica que van haver de patir molts mestres durant anys i anys a tot l'estat, va inspirar la ja mencionada dita popular: "passa més gana que un mestre d'escola".

Un paretà més

En Miquel va venir a Parets a fer de mestre i s'hi va quedar a viure quatre dècades. Es pot dir que es va convertir en un paretà més.

Sabem que, en aquell temps, la vida de la gent no era gens fàcil. Hi havia moltes mancances materials i sanitàries i els mestres, com en Miquel, no estaven exclosos d'aquestes penúries.

4. Mapamundi de l'època

Va anar a viure a un poble una mica apartat del seu i, fins que no s'hi va arrelar, devia sentir cert aïllament i enyorança dels seus.

En aquella època, un mestre, com en Miquel, havia de tenir sempre una conducta moral i religiosa correcta. Com a càrrec públic que era, havia de donar exemple als seus alumnes, sempre sota la mirada vigilant de les autoritats locals i religioses. El mestre se sentia obligat a transmetre aquesta imatge de rectitud. Segurament se'l podia veure a missa i a processons. Tenir bones relacions amb els regidors i amb el capellà era

pràcticament imprescindible per desenvolupar la seva activitat.

Als mestres, se'ls demanava molt a canvi d'unes condicions laborals pèssimes. Aquest problema havia de repercutir forçosament en l'exercici de la seva feina.

És difícil saber si va deixar petjada favorable entre els seus alumnes, però el que és segur és que va ser amb ell que els nens del poble van començar a tenir accés a l'ensenyament.

La formació que rebien els alumnes en aquella època estava marcada per l'ideari sempre catòlic i centralista, i algunes vegades liberal, del sistema polític espanyol. En qualsevol cas, "saber de lletra" -una expressió digna de l'època-, facilitava el pensament i obria, per sempre més, la finestra que donava l'accés al coneixement

Maria Gorina Esteve

(1) Joan Puig Mauri era el propietari de l'establiment del carrer Major on es servien begudes (aiguarent i licors). Va ser el primer establiment de Parets en introduir el cafè, producte de procedència americana. Així consta en la contribució industrial de 1871. Si primerament era conegut com a can Joan, després es va conèixer com el Cafè de Baix i també, com El Jardí.

(2) En el segle XIX, hi va haver dues propostes de particulars per fer un edifici escolar a canvi de que l'Ajuntament els pagués un lloguer. Cap de les dues proposicions es va portar a terme. Va caldre esperar fins el 1928 perquè es construís el primer edifici escolar.

(3) Segons el cens de 1860, Ana Villegas Majoral va ser la primera mestra de nenes de qui tenim constància.

(4) La Junta Local d'Ensenyament era l'organisme municipal que havia de vetllar per al correcte funcionament de l'ensenyament en el poble. El formaven l'alcalde, tres pares, un altre representant de l'Ajuntament i el capellà.

(5) Segons l'Arxiu de la Universitat de Barcelona (AUB). Segons l'Arxiu Municipal de Parets (AMPV), va néixer el 04.05.1831.

(6) Dominga Martí Maurell. Nascuda a Bellver de Cerdanya el 25.06.1845. Mestra a Parets de 1869 a 1881. Va demanar la baixa per problemes de salut. Sembla que durant els mesos de la malaltia, l'aula de les nenes va quedar molt abandonada.

(7) Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Caixa n° 1375. Document Comisión Provincial de Barcelona. Sección de Fomento. Negociado Instrucción Pública 1872, n° 8101.

Fotografies cedides per Ramon Tarn de l'exposició del 75è aniversari de l'escola Lluís Piquer.

Referència de la documentació: ES CAT-UB AICM EA Castañeda Selva, Miguel Angel: Expedient de l'Escola Normal Superior de Barcelona de 1851 al 1858. 1 f. Arxiu de la Universitat de Barcelona.

Alguns fets remarcables a Parets

1856. Forta epidèmia amb unes dues-centes persones malaltes. Se'n desconeix la mortalitat.

1858. Segons el BOE 2.3.1858 es va designar una escola per a nenes.

1864. Benedicció del nou cementiri. Anteriorment estava situat a la sagrera.

1873. Es van presentar diferents partides carlistes a l'Ajuntament reclamant els diners del cobrament de les contribucions. El consistori es va armar per defensar el poble.

1880. Expedient governatiu per esbrinar els fets que van provocar la crisi econòmica de l'Ajuntament.

1880. Es va iniciar l'activitat de la indústria tèxtil la Linera, la primera indústria moderna al poble.

1883. El rei va arribar a Barcelona. L'alcalde Joan Banús i dos regidors van anar a rebre'l amb membres d'altres ajuntaments.

1885. Ballada de les colles a la plaça. Potser és la primera que està documentada.

1886. L'estiu de 1886, la fil·loxera havia atacat les vinyes de Mollet i, el 1888, també les de Parets.

1886. Arribada del tren a Parets.

1894. Reunió de la Unió Catalanista a la plaça.

1895. Paretans afectats per la varola.

1896. No va tirar endavant la creació del Centre Català al poble per les pressions de l'amo de la fàbrica la Linera.

1897. Tancament de les escoles per la presència del virus de l'escarlatina.

1897-98. A la Guerra de Cuba va perdre la vida més d'un noi paretà i alguns van arribar malalts.

1898. Es comencen a replantar a Parets vinyes amb cep americà.

1898. Paretans afectats pel tifus. Es construeix un safareig per rentar la roba dels infectats.

Bibliografia:

GORINA ESTEVE, Maria; MARTI CONILL, Rosa. Aproximació a la història de les dones de Parets del Vallès. Col·lecció Estudis Locals, 4. Ajuntament de Parets del Vallès, 2000

COMAS PORTO, Josep; MARTI CONILL, Rosa; PRIMS VILA, Roger. Escola Lluís Piquer 75 anys. Col·lecció Estudis Locals, 6. Ajuntament de Parets del Vallès, 2004

BONET GALOBART, M. Àngels; BELLAVISTA RAMON, Joan; DANTI RIU, Jaume; GORINA ESTEVE, Maria; MARTI CONILL, Rosa. Parets 904-2004. Un poble, una parròquia. Ajuntament de Parets, 2004

www:

www.tesisenred.net/handle/10803/22703

Tormo Benavent, David. L'ensenyament primari i la construcció de l'Estat Liberal (1834-1931). De la teoria legislativa a l'aplicació pràctica. El cas del partit judicial de Gadesa. 2011

Arxius:

Arxiu Municipal de Parets del Vallès (AMPV)

Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona (AHDB)

Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona (AHUB)

El gran llegat religiós i cultural que va deixar el Sr. D. Josep Feliu i Prats al Monestir de Montserrat

Monestir de Montserrat

Historia i Tradició

L'11 de setembre de 1881, el papa Lleó XIII va declarar la Mare de Déu de Montserrat coneguda popularment com la Moreneta com a Patrona Oficial de Catalunya.

Nuevo Trono de la Sta. Imagen, detalle

1. "Nuevo trono de la Sta. Imagen, detalle".
 Fotografia cedida per Josep Puig

Se li va concedir també el privilegi de tenir missa i oficis propis. La seva festivitat se celebra el 27 d'abril. La gran reforma de Montserrat serà el 1944. L'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat el 1947.

Entre les grans obres que es van dur a terme en el Monestir de Montserrat destaca la col·locació de la imatge de la Mare de Déu de Montserrat en un nou tron de plata. La proposta va sorgir el 1944 i es va finançar amb aportacions populars i de benefactors del Monestir. Atès que la iniciativa fou un èxit, l'Abat de Montserrat, Aureli Maria Escarré i Jané (abat entre 1946-1966) va crear una comissió de seglars, anomenada Comissió Abat Oliba amb la finalitat de realitzar una mobilització popular per celebrar l'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat.

El 27 d'abril de 1947 l'acte d'Entronització fou un èxit, hi participaren entre 70.000 i 100.000 persones.

Arran d'aquest èxit de participació popular i econòmica, es va continuar amb la reforma i la restauració projectada anys enrere del Monestir de Montserrat.

Segons el "*Butlletí del santuari*" n°14, 2ª època gener - abril 1986:

"Corria l'any 1952 i sota la infatigable activitat de restauració que el pare Abat de Montserrat Aureli Maria Escarré i Jané (1908-1968) exercia sobre el Santuari, s'abocava aleshores en l'Atri de la basílica, els murs del qual s'estaven estucant i ensems s'estava construint

un paviment de marbre blanc i negre a imatge i semblança del del Campidoglio de Roma. L'arquitecte Francesc Folguera i Grassi (1891-1960) fou el director artístic de la gran reforma del Monestir de Montserrat entre 1942 i 1960". (1)

Les escultures de Sant Josep i de Sant Joan Baptista al monestir de Montserrat de l'escultor Josep Clarà

El Sr. Feliu, ric financer, que esmerçava molts dels seus diners en obres de beneficència, va costejar la reconstrucció de l'església parroquial de Sant Esteve de Parets del Vallès entre 1941 i 1946 (cremada durant la Guerra Civil, el 1936). Aquest va ser el gran llegat religiós i cultural que ens va

deixar el nostre estimat i benvolgut Sr. D. Josep Feliu i Prats (1877-1953) amo de la fàbrica INDUSTRIA LINERA, S.A., a Parets del Vallès.

Un cop acabada la reconstrucció de l'església de Parets, el Sr. Josep Feliu i Prats es va embarcar en una nova obra religiosa, va oferir al P. Abat de Montserrat, Aureli Maria Escarré i Jané, la seva col·laboració per a sufragar una bona escultura per a l'Atri de Montserrat.

Segons l'article de "*El correo catalán*" del 30 de Novembre de 1952 diu el següent:

"Dos esculturas de José Clarà han venido a enriquecer recientemente el vasto repertorio artístico de nuestro glorioso monasterio. Montserrat, así, pasa a recibir el tributo de

Otro detalle de las plazas, del día 27 de Abril de 1947

2. "Otro detalle de las plazas, del día 27 de Abril de 1947"
Fotografía cedida per Josep Puig

nuestros más destacados artistas, como devota ofrenda espiritual de todo un pueblo cobijado a la sombra multisecular del gran cenobio benedictino.

AMOR AL ARTE Y AMOR DE DIOS

Esta reciente aportación ha sido posible gracias a la munificencia del gran patricio barcelonés, Don José Feliu Prats, mecenas ejemplar y filántropo de generosidad inagotable, que ha sabido dar a la riqueza su mejor destino, al distribuirla entre las obras de caridad y las de arte, dos formas igualmente eficaces para servir al prójimo por amor de Dios. Porque el arte que Don José Feliu Prats impulsa con su alto mecenazgo, no está destinado a la exaltación de la grandeza humana o al deleite y al alago de las pasiones sino que sirve de tributo a la mayor gloria de Dios, mediante obras a Él ofrecidas". (2)

Segons el "Butlletí del santuari" nº 14, 2ª època gener - abril 1986:

"El donant tenia la il·lusió que aquesta escultura fos un Sant Josep monumental i imponent, ja que es tractava del seu sant patró i fins i tot podia anar acompanyat de la Sagrada Família sencera, amb la burrega i tot.

No va costar massa de reconduir la voluntat del donant per fer-li veure que hi havia un pla de restauració i reconstrucció molt meditat i que la seva generositat quedaria molt dignament plasmada en dues escultures escaients, una de Sant Josep amb l'infant Jesús i l'altra de Sant Joan Baptista, fetes amb la millor matèria i pel millor escultor: marbre blanc de Carrara i Josep Clarà i Ayats (1878-1958) i tindrien una altura de 2'15m.

L'arquitecte Francesc Folguera i Grassi va dissenyar ex professo per aquestes escultures les dues fornícules revestides de marbre negre sobre les quals es destaquen amb contundència". (3)

Segons "Germinabit" (juny 1952):

"El diumenge dia 18 de Maig de 1952 el Rdm. Pare Abat Escarré beneí les dues esplèndides escultures en marbre d'en Clarà que representen Sant Josep i Sant Joan Baptista, col·locades en el pas central que condueix de la façana del monestir a l'atri de l'església, degudes a la munificència del Sr. Josep Feliu. Amb totes aquestes millores, l'entrada a la Basílica ha quedat notablement ennoblida". (4)

Segons l'article de "El correo catalan" del 30 de Novembre de 1952.

Las esculturas de Clarà

"En el pórtico de entrada a los claustros exteriores de la Basílica montserratina, se han colocado las dos esculturas, en mármol blanco, obras maestras del ilustre Don José Clarà, donadas por el señor Feliu Prats. En dos hornacinas revestidas de mármol negro, admirablemente resueltas por el arquitecto del monasterio, don Francisco Folguera, se han colocado un "San José con el niño Jesús" y un "San Juan Bautista", soberbias piezas de estatuaria religiosa de extraordinaria calidad estética.

En el "San José con el Niño". Clarà ha plasmado otro arquetipo. El arquetipo de la paternidad universal, católica, de la paternidad tutelar, infinitamente amorosa y reflexiva, de la Iglesia de Cristo. Un santo varón, humilde y sereno, tiende sus brazos protectores hacia el Hijo de Dios entregado a su custodia. Ningún simbolismo viene a rubricar la grandeza de esta paternidad arquetípica. Es el varón justo que se siente responsable del más prodigioso y sublime Legado hecho por Dios a los hombres. Nada queda, en esta figura augusta, del viejo mundo clásico, aún presente en la figura del Precursor. San José está ya inscrito en la Nueva Ley, en el mundo redimido por la Divina Misericordia. Todo en "San José y el Niño"

es paz y serenidad. La humanidad de los falsos dioses ha perdido toda vigencia para trocarse en el nuevo hombre redimido por Dios único y verdadero, por el Nuevo Testamento rubricado con su propia Sangre.

3. Escultura de St. Josep amb el nen Jesús.
Fotografia cedida per Josep Puig

En el “San Juan Bautista”, Clarà ha logrado dar a la figura masculina una singularidad arquetípica, en que el mundo clásico aun no ha periclitado bajo la purificación de la Divinidad encarnada, que el santo anacoreta anuncia como Precursor. Todos los elementos clásicos aparecen allí intactos, pero sublimados por el

ascetismo que es como un anticipo de la Nueva Ley. San Juan Bautista, en la escultura de Clarà, tiene algo de la grandeza errante de Homero, junto a la sublime exaltación solitaria de quien anuncia al Redentor de la humanidad, “al que detrás de mí viene, que bautizará en fuego del Espíritu Santo”. El artista ha plasmado en mármol las dos vertientes de la humanidad, separadas por el hecho más transcendental de los siglos, haciendo de la figura del Bautista el cenit de estas dos vertientes”. (5)

Van ser beneïdes i inaugurades per l'Abat Aureli Maria Escarré i Jané en presència del donant Sr. D. Josep Feliu i Prats, de l'artista Josep Clarà i Ayats i del grup selecte d'amics i benefactors que se sentien vinculats a l'embelliment del Santuari i de gran concurs de fidels, el diumenge 18 de Maig del 1952.

- (1) (3) “Butlletí del santuari”, núm. 14, 2ª època, gener - abril 1986 Montserrat
- (2) (5) “El correo catalan”, 30 de Novembre de 1952
- (4) “Germinabit”, Juny 1952 Montserrat

Breu resum cronològic:

- L'11 de Setembre de 1881 Proclamació per part del Papa Lleó XIII de la Mare de Déu de Montserrat coneguda popularment com la Moreneta com a Patrona Oficial de Catalunya.
- 3 de Novembre de 1946 Benedicció i Inauguració del Temple de Sant Esteve de Parets del Vallès, per el Bisbe de Colofón, Fray Matías Solá Farell, sufragat per el Sr. D. Josep Feliu i Prats.
- 27 d'Abril de 1947 Entronització de la Mare de Deu de Montserrat, per l'abat Escarré.
- 18 de Maig de 1952 Benedicció i Inauguració de les dues escultures de Sant Josep i Sant Joan Baptista de Montserrat per l'abat Escarré,

donades per el Sr. D. Josep Feliu i Prats.

Opinió personal

Em volgut transcriure en aquest article diferents comentaris molt interessants apareguts en la premsa d'aquella època.

El coneixement que teníem sobre les escultures de Sant Josep i Sant Joan Baptista de Montserrat, prové del segle passat entre 1961 i 1971 en la que treballàvem a la fàbrica la Linera de Parets, ja que es comentava que el Sr. Feliu havia sufragat aquestes escultures.

L'importància que en aquell temps van significar les donacions i ajudes que per part de persones altruistes com era el Sr. D. Josep Feliu i Prats, van representar per la història del nostre Poble i del nostre País un pas endavant per l'església, la cultura i l'art que tenia tant arrelat el Sr. Feliu.

Comentari

El pelegrí o l'interessat en obres artístiques que vulgui conèixer, observar i valorar aquestes dues escultures, quan pugi al Monestir de Montserrat les trobarà a l'entrada en el pòrtic central que condueix a l'Atri o plaça anterior a l'entrada de la Basílica, la de Sant Josep amb l'infant Jesús al costat esquerra i en front a mà dreta la de Sant Joan Baptista.

Antoni i Josep Puig i Serra
Extreballadors de La Linera

Bibliografia:

"GERMINABIT", Biblioteca de Montserrat, juny 1952

C. LAPLANA, Josep; "BUTLLETÍ DEL SANTUARI", Montserrat, 1986

C. LAPLANA, Josep; "MONTSERRAT MIL ANYS D'ART I HISTÒRIA"

MARSA, Àngel; "EL CORREO CATALÁN", 30 de Novembre de 1952

ALTÉS i AGUILÓ, Francesc Xavier; "L'església nova de Montserrat (1560-1592-1992)"

"Índice artístico de Montserrat", Abadía de Montserrat, 1956

"DESTINO", núm.801, 13 de Desembre de 1952

Arxius consultats:

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

Biblioteca de Montserrat (Agraïment especial per a Àngels Rius i Bou)

4. Escultura de Sant Joan Baptista. Fotografia cedida per Josep Puig

Manifest d'acomiadament de Mossèn Jaume Urgell

Mossèn Jaume Urgell

Manifest d'acomiadament a Mossèn Jaume Urgell Rector de la Parròquia de Sant Esteve de Parets

Quina melangia regna en tots els cors...!
amb llàgrimes als ulls, tothom comen-
ta la marxa de nostre Mn. Jaume. Ell
se'n va però el seu record perdurà
a través del temps en el cor de tots els
paretans.

La seva bondat i constant abnegació en el fidel
compliment del deure l'han fet mereixedor de
l'estimació de tots.

Gràcies a ell, Parets ha viscut dies de gran goig
que no s'oblidaran mai. Tothom recorda amb ad-
miració les grans festes de la Verge de Fàtima,
l'arribada dels reis, les solemnníssimes festes de la
primera comunió, les simpàtiques caramelles...,

aquestes i moltes d'altres diades dignes totes dels
més grans elogis. I com a tanca d'or a la seva es-
tada entre nosaltres, la participació del nostre Or-
feó en els grans festivals Brahms, que varen tenir
lloc en el Palau de la Música de Barcelona, que
sens dubte quedaran gravats per sempre en els
bons anals de Parets.

Orfeonistes! El millor obsequi que podem, fer a
Mn. Jaume, en agraïment del molt que li devem
es col·laborar tots en aquesta gran obra cultural
que ell amb tant d'entusiasme començà perquè
brilli amb tot el seu esplendor i un dia doni el seu
fruit.

Parets del Vallès, octubre de 1955.

Document cedit per
Carmen Samon Ciurans

Acte d'homenatge al mestre Jordana

Sadurní Jordana López

En data de 31 de desembre de 1950, va tenir lloc a Parets del Vallès un acte d'homenatge al mestre Sadurní Jordana López. Per aquelles dates ell encara era viu, va morir el 1951.

No va poder assistir-hi perquè estava en un delicat estat de salut, però va escriure la nota se-

güent que va ser llegida per un ex alumne en l'acte que tingué lloc a la sala de la Cooperativa.

El text diu:

Volgut públic assistent a aquest acte:

Abans de res amics, he de donar-vos les gràcies per haver vingut a honrar-me amb la vostra presència a aquest acte, i en particular a l'amable junta organitzadora que amb tant d'entusiasme i lluïment ha complert el seu propòsit.

Hauria volgut estar al vostre costat en aquest acte tan solemne i dirigir-vos paraules d'agraïment; perquè la paraula és una cosa alada, inconsistent, que té la virtut d'anar directament al cor, però no puc, em manquen les forces. Per això, he escrit aquest petit missatge, però tingueu present, que si no en persona, en esperit em teniu al costat vostre.

Haureu vist que he usat la paraula acte i no homenatge perquè no crec merèixer-m'ho, perquè sols tenen dret a ell aquelles persones que d'alguna manera han portat grans beneficis als homes. Més jo, que he fet d'extraordinari? Les meves facultats són limitades, les he destinat a complir un deure; això sí que ho he fet amb tota devoció, amb tot el cor. Tots heu vist, com una poncella de rosa, que ben cuidada va obrint-se i estén ses fulles fins a obtenir tota sa bellesa. Així mateix les facultats de l'infant van desenvolupant-se fins la seva plenitud. Quina joia pel mestre, veure el fruit de son treball.

Un altre amor meu és la naturalesa; jo he contemplat llargues estones aquest contorns de boscos que conec pam a pam. M'he passejat pels conreus; he vist els agricultors treballar amb afany, regirar la terra fins a deixar-la ben flonja a punt de poder sembrar-hi el blat que serà el nostre pa de demà, i, qui treballa amb aquest delit ha d'ésser honrat i bo, perquè el treball és la font de la virtut.

La riquesa i bellesa d'aquesta terra són moltes i no les tenim en compte, perquè les veiem cada dia i que jo no puc resumir-les d'altre manera que repetint aquestes paraules del poeta "Com el Vallès no hi ha res". Si Déu em tingués destinada una pàtria celestial li diria : No me'n doneu cap altre Senyor, no en desitjo d'altre, perquè aquesta és formosa, perquè l'estimo i perquè és meua. Acabo amb les mateixes paraules del començament; agraint de debò el gran afecte que em depareu que em durarà tant com temps Déu em

doni de vida. I a vosaltres, tots, us desitjo una vida llarga i feliç i de conducta cristiana. Adéu-siau amics.

Signat:

Sadurní Jordana

Parets del Vallès, 28 de desembre de 1950

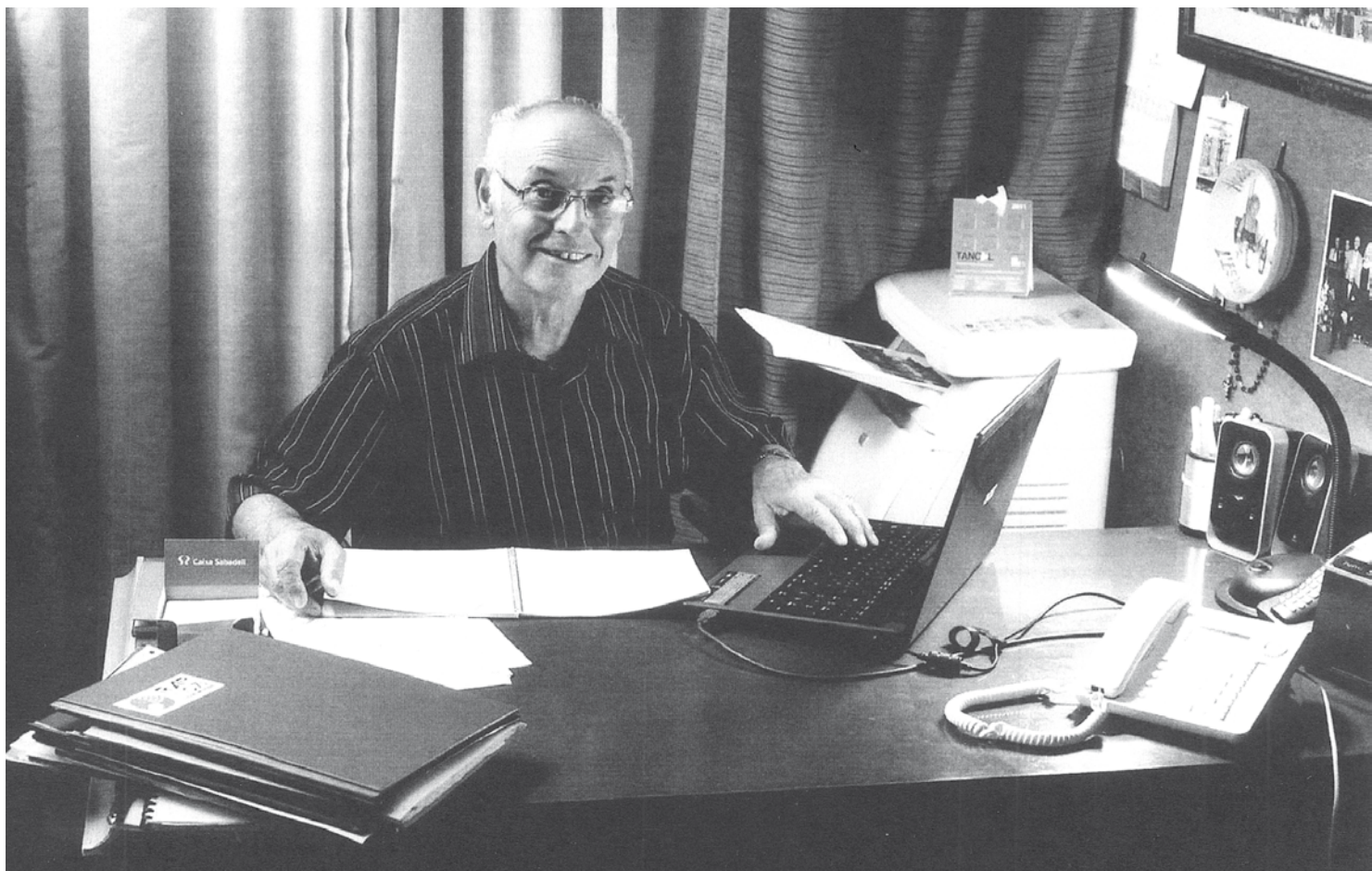
El mestre, moria el 4 de gener de 1951

Aportació de
Carmen Samon Ciurans

Sadurní Jordana López, les seves germanes Isabel i Leonor i la tieta Dolors Jordana

Entrevista a Jaume Anfruns. *El teatre de la Postguerra a Parets*

Jaume Anfruns

En Jaume Anfruns Palau va néixer a Parets l'any 1937, en plena Guerra Civil. Eren temps molts difícils en què a causa del conflicte va haver de viure amb els seus avis i no va poder estar amb els seus progenitors fins que es va acabar la guerra. Va viure la duresa i la cruesa de la Postguerra. Fill d'una de les famílies del poble de tota la vida, els seus pares portaven el bar de Can March a la Plaça de la Vila i també la pastisseria, en un principi ubicada en el mateix local, tot i que després es va separar el bar de la pastisseria. Aquesta es va obrir en el carrer Major i va continuar el bar a la Plaça. En Jaume ha estat una persona d'església. Quan era un vailet feia d'escolà ajudant a les tasques litúrgiques amb mossèn Jaume Urgell i els seus vicaris. Fins i tot té alguna anècdota ben curiosa d'alguna de les visites del bisbe Modrego a Parets. Home de

formació autodidacte, ha participat en diferents camps de la cultura i l'esport del nostre poble i la comarca. Podríem dir que en Jaume de Can March és tota una institució en el nostre poble pel que fa al teixit associatiu dels darrers 50 anys.

En Jaume de professió pastisser, tot i que també va treballar en el bar familiar de Can March, centre de reunions i punt de trobada de la joventut durant molts anys. Ha participat tant en la vessant esportiva com cultural. Juntament amb un gran mecenes cultural del nostre poble, en Josep Ribas, i el doctor Canal Anfrés l'any 1954 varen crear el Club Balonmano Juventud Parets. Més tard va ser el president del Club de Futbol Parets. En la vessant periodística ha estat corresponsal dels setmanaris comarcals, ara ja desapareguts, la Comarca Deportiva i la Plaça Gran. Ha estat i

és un gran col·laborador de Ràdio Parets, amb programes propis. En l'àmbit literari ha estat un poeta i rapsode, així com autor de tres llibres. Va ser un dels promotors i organitzador del Festival de la Poesia de primers dels anys seixanta. També va ser un dels fundadors de Niu d'Art i primer president (1993-2005).

El seu pare, en Joan, i amb l'ajuda de la seva mare, la Teresina, varen acollir a casa seva els assajos del primer grup escènic de la Postguerra a Parets, el qual va ser el director en Joan Anfruns. En Jaume adolescent ja començava a fer les primeres representacions escèniques de la mà del seu progenitor.

Jaume, com recordes els inicis del teatre de la Postguerra a Parets?

La primera obra de teatre que es va representar a Parets va ser Don Juan Tenorio de l'autor val·lisoletà del segle XIX, José Zorrilla. El paper principal en aquesta obra dràmatica, el de Don Juan el va interpretar en Josep Más. Altres artistes destacats foren en Salvador Grau i la Carme Samon. Es va assajar a casa, es a dir a Can March. Aquesta obra que es situa en el darrers temps del regnat de l'emperador Carles I, a Sevilla hi ha algunes escenes que els galants es desafien amb les espases. A títol anecdòtic et diré que a l'assaig les espases que hom utilitzava eren escombres. L'obra es va poder representar en el teatre Victoria de Parets, en els soterranis de la Cooperativa la Progressiva on hi havia el Cinema. El responsable de la sala i empresari era en Joan Moré Camprubí, que ho havia estat també del cinema i el bar restaurant en l'època republicana.

Les persones que he mencionat anteriorment, en Josep Más, Salvador Grau, la Carme Samon i el meu pare varen ser els promotors i els iniciadors del teatre local després de la Guerra. Més tard es varen incorporar noves actrius i artistes com Teresa Guàrdia, Rosa Manils, Dolors Font, Maria Rosa Rocabert, Pilar Volart, Eulàlia Rocabert,

Dolors Torner, Gertrudis Amatller, Anna Ramon, Joaquina Guàrdia, Carme Manau, Carme González, Carme Arimon, Rosa Boanventura, Maria Fité, Francesca Ventura, Dolors Font, Pepita i Margarida Arimany, Maria Ventura, Manel Babot, Josep Tuà, Antoni Bertran, Francesc Tintó, Josep Fité, Enric Volart, Pere Guasch, Francesc Fontcuberta, Jordi Montrós, Joan Parera, Manel Banús, Mensió Cors, Lluís Pujol, Miquel Gorina, Martí Gorina, Josep Muñoz, Francesc Puigdomènech, Josep Turull, Tomàs Buenaventura, Josep Navarro, Josep Novell, Joan Ollé, Josep Queralt, Jaume Amatller i un llarga llista. Cal dir que el grup escènic formava part de les activitats de la parròquia. A Parets des de l'any 1.948 fins el 1.955 el rector era mossèn Jaume Urgell, un gran activista cultural i un home de país defensor de la nostra llengua i cultura en els anys foscos del franquisme. Tot i que alhora professava un gran misticisme.

Les primeres obres que es varen representar foren: Don Juan Tenorio, La Puntaire, el Ferrer de Tall...

Joan Anfruns Duran

Josep Tuà

Podries explicar-nos la figura de l'apuntador i els traspuntes en el teatre amateur?

L'apuntador és la persona que està en un petit habitacle de fusta en l'extrem davanter del centre de l'escenari i només és visible als actors i ins-trueix a les actrius i actors per si es descuiden alguna línia del text. A Parets aquesta tasca la feia en Joan Palau, persona molt coneguda, atès que professionalment era l'agutzil, el va substituir en Joan Codina. Els traspuntes feien també la mateixa feina que l'apuntador, però un a cada costat dels extrems del teló. Aquesta responsabilitat re-queia a Vicenç Serra i Josep Malla.

Quins problemes hi havia per fer teatre en català en els anys de la Postguerra?

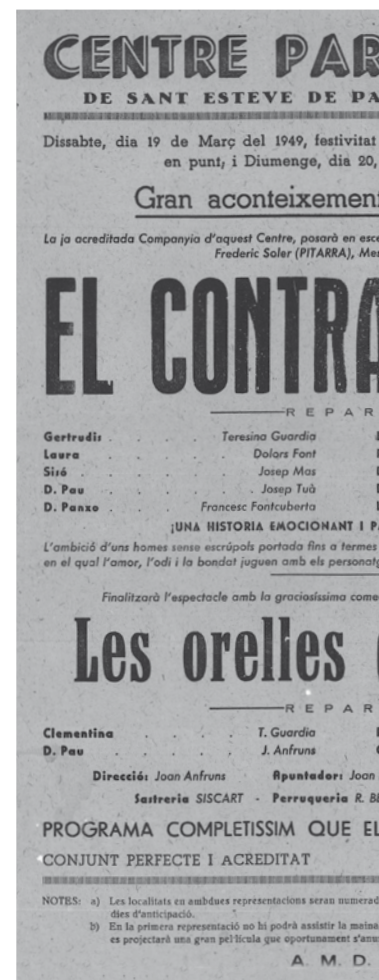
Durant els anys del primer franquisme la cultura catalana va estar molt reprimida i era un problema fer qualsevol acte en llengua materna.

Abans de fer cap representació escènica calia pre-sentar el guió a la Comandància de la "Guàrdia Ci-vil" de Mollet per tal que hi donés el vist i plau. El meu pare m'enviava amb el guió de l'obra que te-níem que representar, per descomptat redactat en castellà, a la benemèrita.

Jo feia una excursió amb bicicleta per tal de lliur-rar el patracols als repre-sentats de la censura. El secretari del Governador Civil, Gómez Quintana, era un home que portava amb mà de ferro la censu-ra a la província de Bar-celona. En paral·lel es pi-cava a màquina el guió en llengua catalana i es feia la majoria de vegades, i més si l'obra que es posava en escena era versió original en català. Tot i així hi ha-via força problema i van ser moltes les advertèn-cies i retrets per part del comandant de la Guàr-dia Civil de Mollet pel fet de no haver representat l'obra amb la llengua im-posada a casa nostra. El rector i el meu pare, que durant anys va ser alcal-de, intentaven dissuadir i justificar-se dels retrets del representat de l'ordre.

Com es preparava una obra de teatre i de quins mitjans disposàveu ?

Primer de tot s'escollia l'obra que es volia repre-sentar; un cop s'havia triat, es comprava el llibre a la a la llibreria Millà de Barcelona. Quan ja es disposava del manual es mecanografiava el guió. Per fer aquesta feina ens la repartíem amb en Sal-vador Grau, en Josep Martínez Saborit, i alguna

Programa en català El Contramestre,

altra persona. Més endavant es llogava el guió i no calia teclejar-ho a màquina.

Per un altra costat calia estudiar-se el guió i assajar-lo. Hi havia unes persones que es dedica-

ven a preparar els decorats i altres que portaven tot el tema de la instal·lació elèctrica. Els decorats anaven a càrrec del pintor i mecenes local Josep Ribas i la part tècnica de electrotècnica en Jaume Gorina. El tramoista era en Pere Obradors. He parlat abans de dues figures fonamentals en tota obra de teatre l'apuntador i els traspuntes.

Les perruques es llogaven a la perruqueria Bertran i la indumentària a la sastreria Siscart, ambdós establiments a la mateixa ciutat comtal. El pesquí per anunciar l'obra es portava a la Impremta Bachs de Mollet, més tard ho confeccionava la Impremta Galobart de Santa Eulàlia.

Podries fer-nos una relació d'obres de teatre que es varen representar?

Març de 1941

Era habitual que s'escenifiqués una obra de teatre de dos o bé tres actes. Un cop acabada es completava una petita peça d'un sol acte. Entre una llarga llista de representacions portades a terme a Parets i també algunes s'havien posat en escena en altres locals de pobles veïns com l'Aliança de Lliçà d'Amunt i altres localitats properes.

Per exemple una obra de gran èxit fou L'Esgarriada, un drama escrit per mossèn Francesc Gay. Es va escenificar en el Centre Parroquial de Parets el dia de la Immaculada Concepció de

Maria de l'any 1.948 i el maig de 1.949 es va tornar a fer la funció en el Teatre l'Aliança de Lliçà d'Amunt. Una altra va ser la Puntaire de la Costa, de Tomàs Ribas, aquest esdeveniment artístic teatral es va fer en motiu de la festa de la primera Comunió dels nens i nenes de l'any 1949. El Contramestre, un drama de tres actes del famós escriptor Frederic Soler (Pitarra); El pati Blau de Santiago Rosiñol, La comèdia Blaiet-Baillet de Josep Mª Folch i Torres; La Ferida Llumínosa, drama de Josep Mª de Sagarra; El delictes d'ésser bo, de Jean Aicard; Terra Baixa, d'Àngel Guimerà, aquesta interpretaven els papers principals de Marta i Manellic la parella que després es varen unir en matrimoni, la Pilar Volart i en Josep Fité, i el paper de Sebastià, l'Antoni Bertran. Una llarga relació d'obres completarien aquest treball fet per actors i actrius parells/es varen portar en escena.

L'any 1952, l'agrupació artística local es queda

Rosa Rocabert, Josep Tuà i una altra actriu

va temporalment sense quatre dels seus actors: En Josep Fité, Pere Guasch, Josep Queralt i Jaume Amatller, atès que s'incorporaven a files per fer de soldat. Per tal d'acomiar aquells joves i la resta de la lleva, el diumenge 11 de març d'aquell mateix any, es va representar al Centre Parroquial la comèdia dramàtica "El delictes d'ésser bo", ba

Rosa Rocabert i Josep Tuà

sada en la cèlebre obra francesa “Le Père Lebonnard” de Jean Aicard. Escrita i adaptada en català per Àngel Millà i Joan Vila i Pagès.

També recordo l'any 1961 es va representar una tragicomèdia com a començament de temporada i alhora per acomiadar el vicari de la nostra parròquia que tant havia treballat pel grup elenc artístic, en mossèn Jaume Masvidal. Va dirigir l'obra en Josep Tuà i com adjunt de direcció en Miquel Gorina.

Cal dir que un cop al mes es representava una peça de teatre, la qual cosa feia que es tingués treballar de valent per assajar, aprendre el guió i preparar els decorats.

Els Pastorets és una representació teatral típica de les festes de Nadal a molts indrets de Catalunya. L'argument combina els continguts del naixement de Jesús, la lluita del bé i del mal entre àngels i dimonis, i diverses històries i diàlegs dels pastors que rememoren el primer Nadal.

Recordes alguna representació a Parets?

S'havia representat L'Estel de Natzaret, un drama líric pastoril, com molt bé estava anunciat en el cartell. Constava de tres actes i quinze quadres de Pamies Montcalp. Se'n varen fer tres representacions, el dia de Nadal, l'endemà de cap d'any i per Reis. Cal dir que es varen posar en escena en tres locals diferents, la primera al saló Victòria, la segona es va fer a Lliçà d'Amunt, en el teatre “l'Aliança”, i la tercera en el Centre Parroquial. Més de vint actors locals varen interpretar els diferents papers

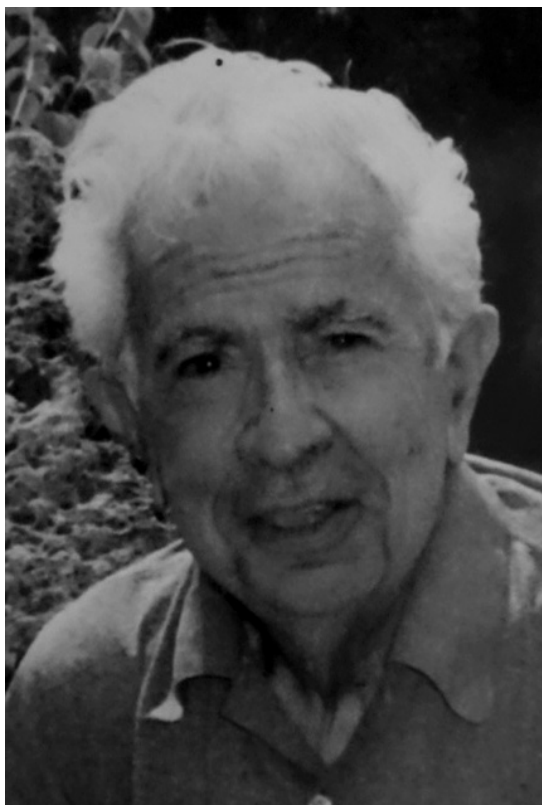
cadascú i cal afegir els complementaris d'àngels, pastors i dimonis. Aquí caldria mencionar que hi havia una direcció artística i musical, la primera anava a càrrec d'en Joan Anfruns i la segona per Bonaventura Guasch.

Recordes alguns dels directors del teatre paretà durant la Postguerra?

Com he explicat anteriorment el primer director fou el meu pare, però després de estar alguns anys al capdavant del grup dramàtic, li era difícil compaginar la seva feina amb la de dirigir el grup ja que professionalment portava la pastisseria i el bar de la seva propietat. Després el va substituir en Josep Tuà amb un adjunt que era en Miquel Gorina, ambdós eren persones molt lligades a la faràndula local. Són moltes les representacions escèniques que va dirigir en Josep Tuà. En Manel Babot també va dirigir algunes obres de teatre i més tard un altre artista local es va fer càrrec del grup, l'Antoni Bertran.

Entrevista de Joan Volart i Bellavista
Diplomat en Magisteri

Centenari del naixement del senyor Esteve Petit

Esteve Petit Fortuny

Esteve Petit Fortuny, va néixer a Barcelona el 18 de maig de 1913, era fill de Maria Fortuny Llopart i Josep Petit Gibert. Passava llargues temporades a Parets del Vallès, ja que era el propietari de la Torre de Cellers, l'havia heretat de la seva mare.

Estudis i formació

Era una persona molt intel·ligent, amb coneixements en diversos camps, molt preparat. Va ser alumne de l'Escola Industrial de Barcelona, on estudia les especialitats de mecànica i electricitat, que finalitzà l'any 1934.

Durant el primer curs (1932) tradueix del francès el llibre *"L'automobile"*, per encàrrec de l'editorial Gustavo Gili. El segon curs tradueix *"Le moteur en explosion"*, del qual se'n van fer tres edicions.

Va fer moltes feines d'investigació en el camp de la física pura, de la mecànica i de l'electricitat.

Va publicar l'any 1964 un llibre titulat *"La teoria física del Univers"* i va deixar material per publicar un segon llibre, avui inèdit.

Va publicar en els anys 50 diversos articles, molt tècnics, relacionats amb la teoria de la relativitat a la Revista *"Electrotècnica"*.

En altres camps era autodidacta. Tocava molt bé la guitarra i tenia una sòlida formació cultural. Escrivia poesia. L'any 1968 amb motiu de les noces de plata publica un llibre de poesies seves i de la seva esposa.

Juventut

Amb el suport econòmic dels seus pares, obre un taller mecànic especialitzat en fred industrial. Construeix una màquina per a la selecció de llavors.

Quan comença la guerra civil, l'any 1936 es troba a Palma de Mallorca, allí ingressa al cos d'artilleria i l'hi encarreguen diverses feines relacionades amb els seus coneixements, motors, generadors de bateries de costa i reparador d'òptiques dels telèmetres. També porta a terme diversos projectes, com el d'un projectil de llarg abast, el d'una fàbrica de cervesa per a l'exèrcit, el d'un motor a reacció, el d'un sistema d'ones fraccionaries per a la transmissió secreta. També fa treballs de rellotgeria i radioaudició.

En el món civil va treballar en la reorganització de la fàbrica de llet condensada "La Payesa de Palma de Mallorca", fabricant un recuperador de calor, un equip de buit irreversible, i un condensador de característiques especials. També dissenya per aquesta indústria un pasteuritzador que no es construeix.

L'exèrcit el va condecorar pels serveis prestats amb dues creus vermelles.

Torna a Barcelona l'any 1940, malalt.

Etapas de consolidació

Una vegada es recupera de la malaltia, funda l'empresa COMAYSI (taller Comercial de Maquinària i siderúrgia), situada a Barcelona, al Poble Nou. Des d'aquest taller va treballar per tota Espanya. Porta a terme feines de manteniment de motors, grups electrògens i rebobinat. A més destina molt temps a la creació de màquines que després patenta, i així tenim:

- Molins de vent per a la producció d'electricitat, l'any 1935.
- Nou sistema per la propulsió d'embarcacions, l'any 1962.
- Nou sistema de propulsió per moure un cos en l'espai sense punt de recolzament en l'atmosfera, l'any 1959.
- Màquina per a l'atomicitat de detergents sòlids, l'any 1964.
- Màquina per fer perfils d'alumini.

Casament, restauració de la Torre de Cellers i Escola de Música

El 1943 és casa amb Pilar Llongueres i Galí (filla del mestre Joan Llongueres), vídua amb quatre filles. El matrimoni tingué un fill l'any 1945, que malauradament morí d'accident el 15 de desembre de 1984.

Quan hereta la Torre de Cellers aquesta es troba en molt mal estat, però ell té al cap la seva restauració i a partir dels anys 50 inicia, poc a poc tasques de reforma i millora del castell, que no acabarà fins l'any 1993. Hi passa llargues temporades amb la seva dona, les filles i el fill. Hi viuen, sobretot els estius i poc a poc l'obra es va consolidant. La Torre de Cellers està catalogada com a Bé d'Interès Cultural (BIC) i l'any 1998 rebé el premi de castell més ben restaurat.

Les estades llargues a Parets fan que tingui relacions amb el poble i amb la gent que hi viu. La seva esposa Pilar Llongueres ensenya als nois i noies del poble a cantar, especialment els dissabtes, i sobretot quan s'acosta la Pasqua ja que sortiran al carrer les Caramelles.

L'any 1952 el matrimoni apadrina l'Orfeó Sant Esteve.

Actualment en el Castell s'hi celebren concerts i audicions especialment en un local que havia estat la quadra, avui perfectament restaurat.

L'any 1964 compra un edifici al carrer Sèneca de Barcelona i fundà l'Institut Joan Llongueres per continuar la tasca musical que havia iniciat el pare de la seva dona, aquesta sempre havia somiat ampliar l'Escola de Rítmica segons el mestratge d'en Joan Llongueres. Just aquest mateix any Pilar Llongueres moria, fou un cop molt fort perquè estava molt unit a la seva esposa i a les seves filles i fill, però no vol que aquesta lamentable pèrdua aturi el que tan ell com Pilar Llongueres havien somiat.

Emprenqué les obres de restauració i l'Institut comença a funcionar al carrer Sèneca núm. 22. En aquest mateix edifici hi ha el teatre Regina. Les filles l'ajuden tan com poden, especialment la Núria, la petita que es dedica a partir d'aquesta data a l'escola, en absència de la mare.

S'ha de reconèixer la seva capacitat de promotor i mecenes tant de l'Institut Joan Llongueres com de l'encertada restauració de la Torre de Cellers.

Esteve Petit Fortuny va morir el 1996 deixant una bona feina feta, en diversos camps, com a tècnic, com a investigador, com a restaurador i com a promotor musical.

Núria Trias Llongueres.
Filla del senyor Esteve Petit Fortuny

Poesies d' Esteve Petit

Esteve Petit i Pilar Llongueres

Pilar Llongueres

Inquietud

*Ets tu la veu, que tot instant em crida
i arreu cerco trobar i descobrir l'encís?*

*Car ets del foc, i de l'esglai espurna
que em fibla el pit, com del xisclar les aus*

*Ets tu potser el missatger, de cosa pressentida
que l'esperança aviva, en un després més alt?*

*Oh crit del cor, que més encès retorna
ressò pregon, d'enyor.....del Paradís la pau.*

Barcelona, 21 de juny de 1965.

Amarga al·leluia

*Només en el refugi, dels pensaments llunyans
i en somnis trobadors de velles alegries
del meu sofrir estrany, m'escau cercar conhort.*

*Així les llargues hores que el meu treball
emplena com vol d'una carrera sense cap fi assenyat
s'esberlen malastrucs, quan topo amb mi tot sòl.*

*Problemes d'harmonia, són els humans destins
les formes o els camins, senyalen sols la guia
la clau del greu enigma, tots la portem a dins.*

Barcelona, 23 d'abril de 1966

A l'estimada immortal

*Que el teu amor em sigui llum
i que mon viure segueixi ton flameig
tu vas semblant-hi el gra de l'esperançaï vetllo el seu
brotar permanent.*

*Podrà el seu verd, amb tota malaurança
si el teu alè reviu cada moment.*

*El blanc de neu és ta presència
i el verd i el roig et fan costat
pel goig del Déu ets com les roses
vessant perfum amb dolç esclat.*

*I ets del cel com les aloses
cantant el bell missatge sobre els prats.*

*Subtil essència del que no sap ningú
és ara el teu record, volguda imatge
cercant-te és ma fal·lera, en tot instant
que em mena foll i per camins estranys.*

*En carn feta bondat, retorni com miracle
l'etern florir, del que no se'n va mai.*

Barcelona, 2 de juny de 1965.

"Antologia poètica. Noces d'argent"

Llibre: "Antologia poètica. Noces d'argent"
(1943-1968). Pilar Llongueras - Esteve Petit.
Barcelona 1968.

Ressenya del llibre *La revolució de 1936 a Granollers*

La *Revolució de 1936 a Granollers* relata un període de canvis substancials, de violència, de morts, d'esperança i de molts altres sentiments i actes que van succeir a partir de l'aixecament franquista del 18 de juliol de 1936.

No es pot entendre aquella revolució sense conèixer com era una capital de comarca com Granollers, un municipi eminentment industrial, amb moltes fàbriques tèxtils i a on també el sindicalisme era bastant important, sobretot l'anarquista de la CNT.

La II República va suposar canvis destacats respecte a l'Espanya de la vella monarquia d'Alfons XIII i la Dictadura de Primo de Rivera. Però no tothom estava a favor d'aquell nou règim. La dreta el veia com un règim perjudicial per als seus interessos, mentre que per l'extrema esquerra veia que els seus ideals revolucionaris i canvis socials no arribaven.

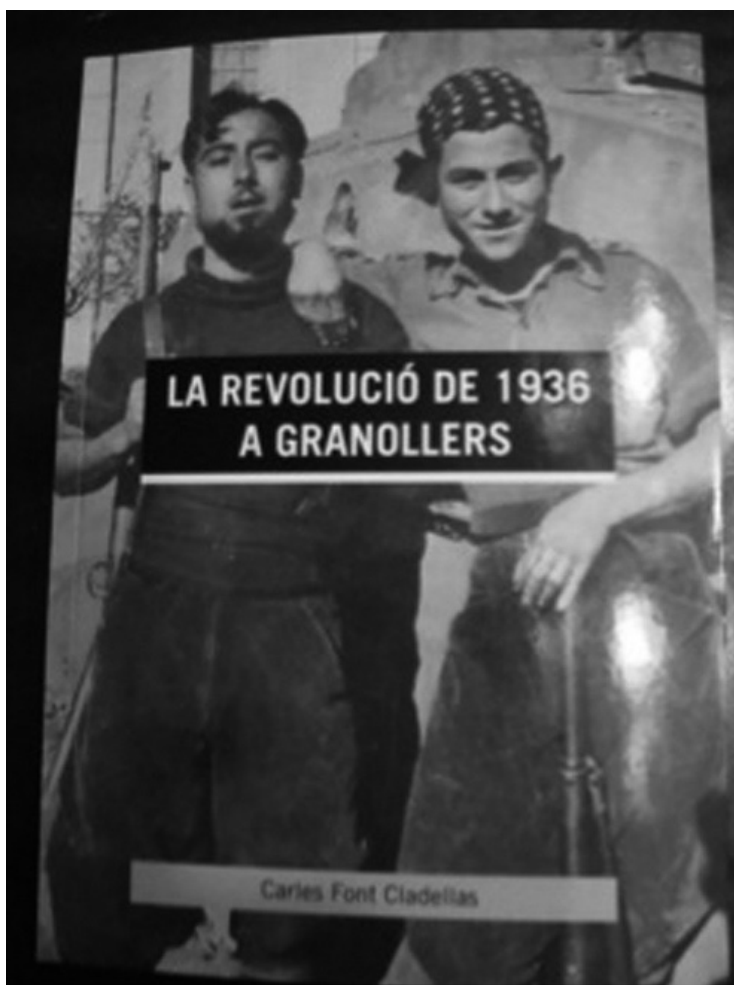
Totes aquestes pulsions es van notar a Granollers, sobretot per un moviment anarcosindicalista fort i molt reivindicatiu que va organitzar

vagues però també va patir repressió de les forces republicanes. Pel que fa a l'extrema dreta a Granollers no es pot dir que fos molt forta però sí significativa pel que fa a grans terratinents o empresaris destacats vinculats alguns al carlisme i a altres forces dretanes.

Però les pulsions van saltar a partir del 18 de juliol de 1936 que va provocar l'intent de cop d'Estat de Francisco Franco. A Catalunya, la Generalitat i les forces obreres van aturar el cop i a partir d'aquí tot va canviar: la societat, l'economia, la política ja no va tenir res a veure a la d'abans del 18 de juliol d'aquell any.

Les forces obreres, sobretot anarquistes, que mai havien tingut cap mena de poder, el van tenir a partir d'aquell moment. Sense policia, els qui van passar a comandar aquell nou 'ordre' revolucionari van ser ells, que mai havien manat ni en sabien, ni segurament el volien.

A Granollers, el Comitè Revolucionari Antifeixista que es va formar, que va ocupar la coneguda casa de Can Ramoneda, va liderar aquells primers mesos a bona part de la comarca. Parets no en va ser cap excepció ja que hi ha documents que indiquen que anarquistes granollerins van assessorar el Comitè que es va formar a la nostra localitat.

1. Portada del llibre de Carles Font i Cladellas

També sembla que van intervenir en la repressió a persones considerades per a ells com a contràries a la revolució o 'feixistes'.

Granollers va patir diversos actes violents contra religiosos i persones de dretes notòries a la ciutat. Però també es van dur a terme canvis notoris en l'economia amb les conegudes col·lectivitzacions. Aquelles primeres setmanes no cal dir que l'alegria era un sinònim d'una majoria de població que ho veia tot com una festa. Però la Guerra Civil tot just havia començat i tot i ser una ciutat de rereguarda, ja van començar a notar les penalitats i mancances d'un conflicte bèl·lic. També les revenges, el malestar dels botiguers que no estaven a favor d'aquelles col·lectivitzacions,...

En aquell context inicial d'alegria i fe en la victòria, el Comitè Revolucionari de Granollers va crear la Columna del Vallès, una exèrcit de mi-

licians, voluntaris molts d'ells, però altres que eren de 'quintes', que van anar a lluitar al front d'Aragó. En aquella primera remesa també hi van anar alguns joves paretans.

El llibre acaba amb els Fets de Maig de 1937 que van provocar la recuperació del control de la situació d'Esquerra Republicana de Catalunya i sobretot del PSUC. Un llibre que repassa algunes biografies de revolucionaris molt desconeguts a Granollers dels quals a penes se n'havia parlat i que tan sols hi havia la visió que va quedar durant el franquisme de persones 'marxistes' (cap d'ells ho era ja que tots eren anarquistes) i perilloses. Un llibre que es basa tant en moltes fonts orals com bibliografia i arxius diversos. Una història que cal recuperar i veure-la sense passions no idees prefixades.

Carles Font i Cladellas

L'obra "El xiprer de Vilatzir" de Juan Manuel Pereira, que es va publicar en el número 10 de la revista Parietes, es va representar el dia de Sant Jordi de l'any 2012 a Can Rajoler per part dels alumnes de l'Institut Torre de Malla, dirigits per la professora Montserrat Reverter. La representació de l'obra, escrita expressament per al moment, es va fer per celebrar el canvi de nom de l'institut. L'institut ha adoptat el nom de la masia Torre de Malla, que fa segles es deia Vilatzir.

Vista general de la fàbrica insòlita

Detalls de l'obra de la fàbrica insòlita

Imatge general de la fàbrica Tipel

Porta d'accès a la fàbrica Tipel